

ΝΑ ΜΗ «ΚΟΠΕΙ» ΤΟ ΑΓΡΟΔΑΣΙΚΟ ΜΕΤΡΟ ΤΟΥ ΠΑΑ!

(Δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Ύπαιθρος χώρα» την 5/6/2020)

Σύμφωνα με πληροφορίες της εφημερίδας «Ύπαιθρος χώρα» (αρ. φύλλου 239/29-5-2020), το ΥΠΑΑΤ αποφάσισε να μη «τρέξει» τα δασικά μέτρα του ΠΑΑ κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο της ΚΑΠ, προκειμένου να αξιοποιήσει τις πιστώσεις που προβλέπονται για την υλοποίησή τους στο έκτακτο ευρωπαϊκό μέτρο ενίσχυσης λόγω του κορωνοϊού. Στα μέτρα αυτά περιλαμβάνεται και το αγροδασικό μέτρο 8.2 που αναφέρεται στην «**Ενίσχυση για γεωργοδασοκομικά συστήματα**». Αν αυτό συμβεί, θα είναι η δεύτερη φορά που το συγκεκριμένο μέτρο θα «κοπεί» λόγω έκτακτων κρατικών αναγκών. Το ίδιο μέτρο είχε περιληφθεί και στην προηγούμενη προγραμματική περίοδο 2007-2013 της ΚΑΠ ως γεωργοπεριβαλλοντικό μέτρο με αριθμό 222, αλλά κόπηκε και τότε λόγω των μεγάλων πυρκαγιών που είχαν γίνει στην Πελοπόννησο το 2007. Πρόκειται για σύμπτωση ή «κοντόφθαλμη» πολιτική;

Τι προβλέπει το μέτρο

Το μέτρο προβλέπει την οικονομική ενίσχυση γεωργών, Δήμων και ενώσεων γεωργών ή Δήμων για την εγκατάσταση και συντήρηση αγροδασικών συστημάτων. Περιέχει δηλαδή δύο δράσεις. Η πρώτη δράση περιλαμβάνει τη φυτεία δένδρων σε χωράφια για τη δημιουργία δασογεωργικών (συγκαλλιέργεια δένδρων και γεωργικών φυτών) και δασολιβαδικών (συγκαλλιέργεια δένδρων και βόσκησης αγροτικών ζώων) συστημάτων. Τα δένδρα μπορεί να είναι δασικά για την παραγωγή υψηλής ποιότητας ξυλείας και άλλων προϊόντων (π.χ. καρπών, φυλλώματος για τα ζώα κ.ά.) ή οπωροφόρα (κυρίως παραδοσιακές ποικιλίες). Προϋπόθεση του μέτρου είναι, ότι θα συνεχίσει ο γεωργός να καλλιεργεί το χωράφι του μετά τη φυτεία των δένδρων. Για το λόγο αυτό, ο αριθμός τους δε θα πρέπει να είναι μεγάλος (το πολύ 10 δένδρα στο στρέμμα) και η φυτεία να γίνει σε γραμμές που απέχουν αρκετά μεταξύ τους, ούτως ώστε να μην εμποδίζεται η χρήση γεωργικών μηχανημάτων. Για τη δράση αυτή προβλέπεται οικονομική ενίσχυση μέχρι 80% των επιλέξιμων δαπανών.

Η δεύτερη δράση περιλαμβάνει τη συντήρηση της φυτείας για μια 5ετία από την εγκατάστασή της (π.χ. καταπολέμηση ζιζανίων, κλάδεμα δένδρων, αραίωμα κ.ά.) με 100% ετήσια πριμοδότηση.

Γιατί το μέτρο είναι σπουδαίο

Το αγροδασικό μέτρο αποτελεί μια τελευταία κατάκτηση της γεωργίας και εφαρμόζεται σε όλες σχεδόν τις χώρες της Ευρώπης. Είναι ένα πρωτοποριακό μέτρο, γιατί επαναφέρει στη γεωργία την συγκαλλιέργεια, μια παραδοσιακή πρακτική που εξαφανίστηκε τις τελευταίες 10ετίες με την εισαγωγή της τεχνολογίας και την καθιέρωση της μονοκαλλιέργειας. Όλες οι μεγάλες πεδιάδες της χώρας μας έχουν

αποψιλωθεί από τα δένδρα που αποτελούσαν μέρος του παραδοσιακού αγροτικού τοπίου και σήμερα μαστίζονται από τεράστια περιβαλλοντικά προβλήματα (π.χ. νιτρορύπανση, αλάτωση, διαβρώσεις κ.ά.).

Συμφέρουν τα δένδρα στο χωράφι

Ο γεωργός που θα φυτέψει δένδρα στο χωράφι έχει μεγάλο οικονομικό συμφέρον. Κι αυτό γιατί θα εξασφαλίσει ένα δεύτερο εισόδημα. Έχει αποδειχθεί από πειράματα, ότι το χωράφι αποδίδει οικονομικά περισσότερο όταν συγκαλλιεργείται, παρά όταν έχει μόνο μια καλλιέργεια, είτε αυτή είναι ποώδης, είτε δενδρώδης. Επιπλέον, εξασφαλίζεται από ασθένειες, έντομα και θεομηνίες. Και αυτό γιατί, αν καταστραφεί η γεωργική του καλλιέργεια κάποιο έτος, τότε θα μπορέσει να αναπληρώσει μέρος του εισοδήματός του από τα δένδρα, από τους καρπούς αν είναι οπωροφόρα ή από το ξύλο αν είναι δασικά. Οι φόβοι ορισμένων γεωργών, ότι τα δένδρα θα σκιάζουν την καλλιέργεια ή θα εμποδίζουν τη χρήση των γεωργικών μηχανημάτων δεν ευσταθούν, γιατί τα δένδρα θα είναι φυτεμένα σε γραμμές που θα απέχουν αρκετά μεταξύ τους για να περνούν τα μηχανήματα και με κατάλληλο κλάδεμα θα καλύπτουν 10-15% το πολύ της επιφάνειας του χωραφιού.

Περιβαλλοντικά οφέλη

Το κύριο πλεονέκτημα όμως των αγροδασικών συστημάτων είναι τα τεράστια περιβαλλοντικά τους οφέλη. Τα δένδρα θα μεταμορφώσουν το αγροτικό τοπίο της χώρας μας. Θα προστατέψουν τα χωράφια, ιδιαίτερα τα επικλινή, από τη διάβρωση, θα απορροφήσουν τα νιτρικά από τις υπερλιπασμένες εκτάσεις, θα αποτρέψουν την αλάτωση των εδαφών στις προβληματικές περιοχές, θα προστατέψουν τις καλλιέργειες από τους ισχυρούς ανέμους, θα βελτιώσουν το μικροκλίμα στα χωράφια, θα επαναφέρουν τα πουλιά στις άδενδρες μέχρι σήμερα πεδιάδες.

Εκεί όμως που είναι καθοριστική η συμβολή των δένδρων και των αγροδασικών συστημάτων είναι στον μετριασμό των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής. Είναι γνωστό, ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση επιδιώκει να μειώσει τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου μέχρι το 2050 κατά 80 – 95 % σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990. Η αγροδασοπονία, η επιστήμη που ασχολείται με τα αγροδασικά συστήματα, πιστώνεται ως μια στρατηγική για τη δέσμευση του άνθρακα ήδη από το 1997 με το πρωτόκολλο του Κιότο. Κι αυτό γιατί θεωρείται ότι έχει πολύ μεγαλύτερες δυνατότητες σε σχέση με άλλες χρήσεις γης, ιδιαίτερα με τη γεωργία. Σύμφωνα με έρευνες που έχουν γίνει στη Γαλλία, ένα αγροδασικό χωράφι μπορεί να δεσμεύσει και να αποθηκεύσει από 1,4 μέχρι 4 τόνους άνθρακα ανά εκτάριο και έτος με πυκνότητα 50-100 δένδρα ανά εκτάριο, ποσότητα που είναι 5-10 φορές μεγαλύτερη από ένα χωράφι με ποώδη γεωργική καλλιέργεια. Αυτό σημαίνει, ότι τα αγροδασικά συστήματα μπορούν να βοηθήσουν τη χώρα μας να αυξήσει το οικολογικό της αποτύπωμα σε άνθρακα.

Να υλοποιηθεί το αγροδασικό μέτρο

Από όλα τα παραπάνω προκύπτει, ότι αποτελεί επιτακτικά ανάγκη η υλοποίηση του αγροδασικού μέτρου 8.2. κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο. Εξάλλου, η συμβολή του στον προϋπολογισμό του ΠΑΑ είναι πολύ μικρή. Ανέρχεται σε μόλις σε 21 εκατομμύρια ευρώ (για 7 έτη!) και η προβλεπόμενη έκταση δεν υπερβαίνει τα 2000 εκτάρια. Αν πράγματι η πολιτεία έχει τόσο μεγάλη ανάγκη, ας «τρέξει» το μέτρο με μικρότερο έστω προϋπολογισμό και σε μειωμένη έκταση, μόνο και μόνο για αρχίσει να υλοποιείται επιτέλους και στη χώρα μας. Είναι βέβαιο ότι το μέτρο αυτό θα μπει και στην επόμενη προγραμματική περίοδο της ΚΑΠ, όποτε καλά είναι να γίνει η αρχή για να αποκτηθεί και η απαραίτητη εμπειρία. Τα αιτήματα για την άμεση υλοποίηση του μέτρου είναι πάμπολλα από όλη τη χώρα, πράγμα που σημαίνει ότι πολλοί γεωργοί επιθυμούν να δοκιμάσουν νέες πρακτικές που είναι φιλικές προς το περιβάλλον και συνάδουν με τη νέα πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη γεωργία.

Βασίλειος Παπαναστάσης

Ομότιμος καθηγητής ΑΠΘ

Πρόεδρος του Ελληνικού Αγροδασικού Δικτύου

www.agroforestry.gr

Εικόνα 1. Πεδινές περιοχές που έχουν αποψιλωθεί από δένδρα (Ελλάδα).

Εικόνα 2. Ορεινές περιοχές που διατηρούν ακόμα δένδρα και διαμορφώνουν ένα όμορφο τοπίο (Ελλάδα).

Εικόνα 3. Σύγχρονο αγροδοασικό σύστημα με σιτηρά και καρυδιές (Γαλλία).

Εικόνα 4. Σύγχρονο αγροδοασικό σύστημα με σιτηρά και λεύκες (Ηνωμένο βασίλειο).